

Ja, slikarica?

Perak, Gabrijela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:124486>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

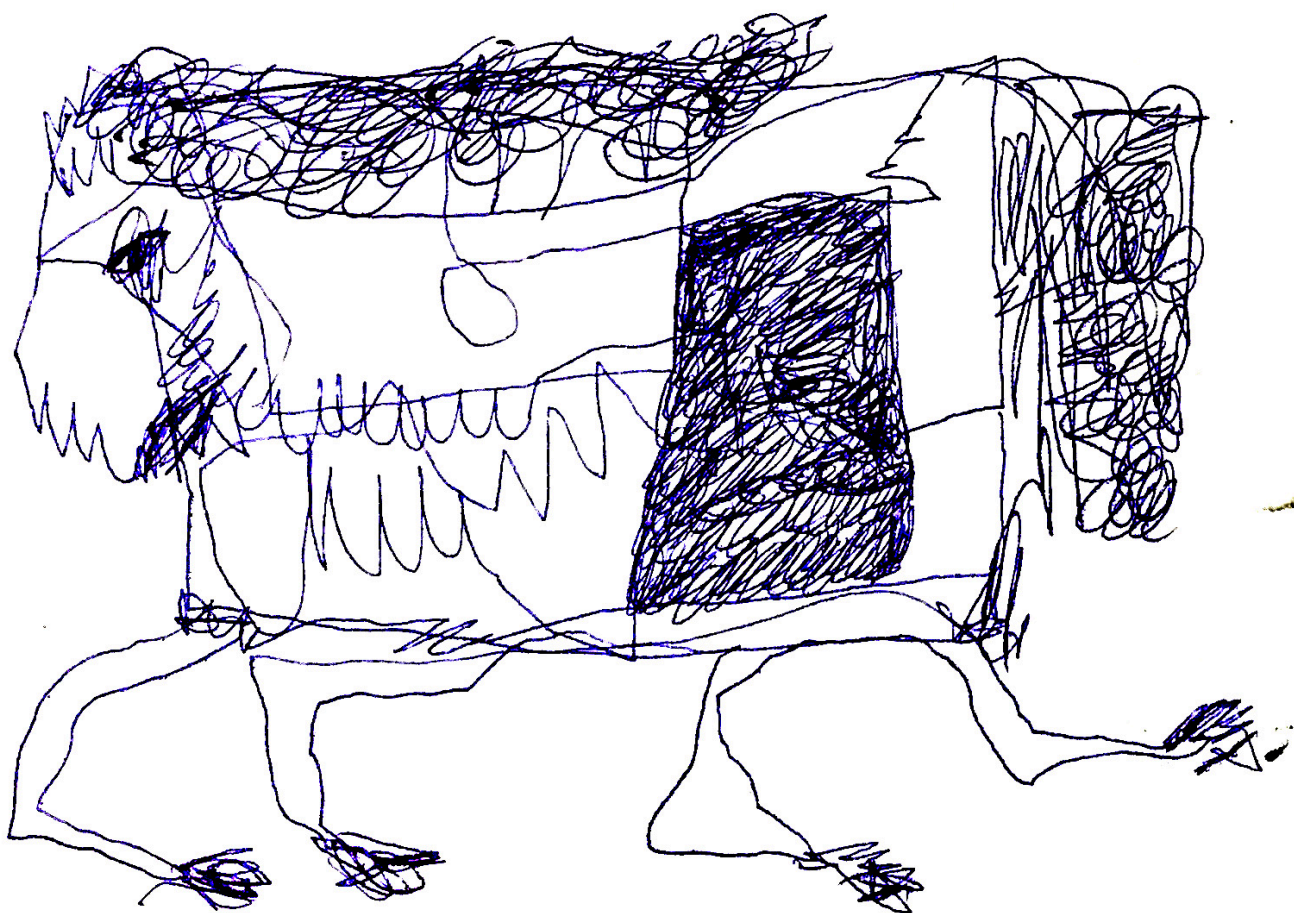
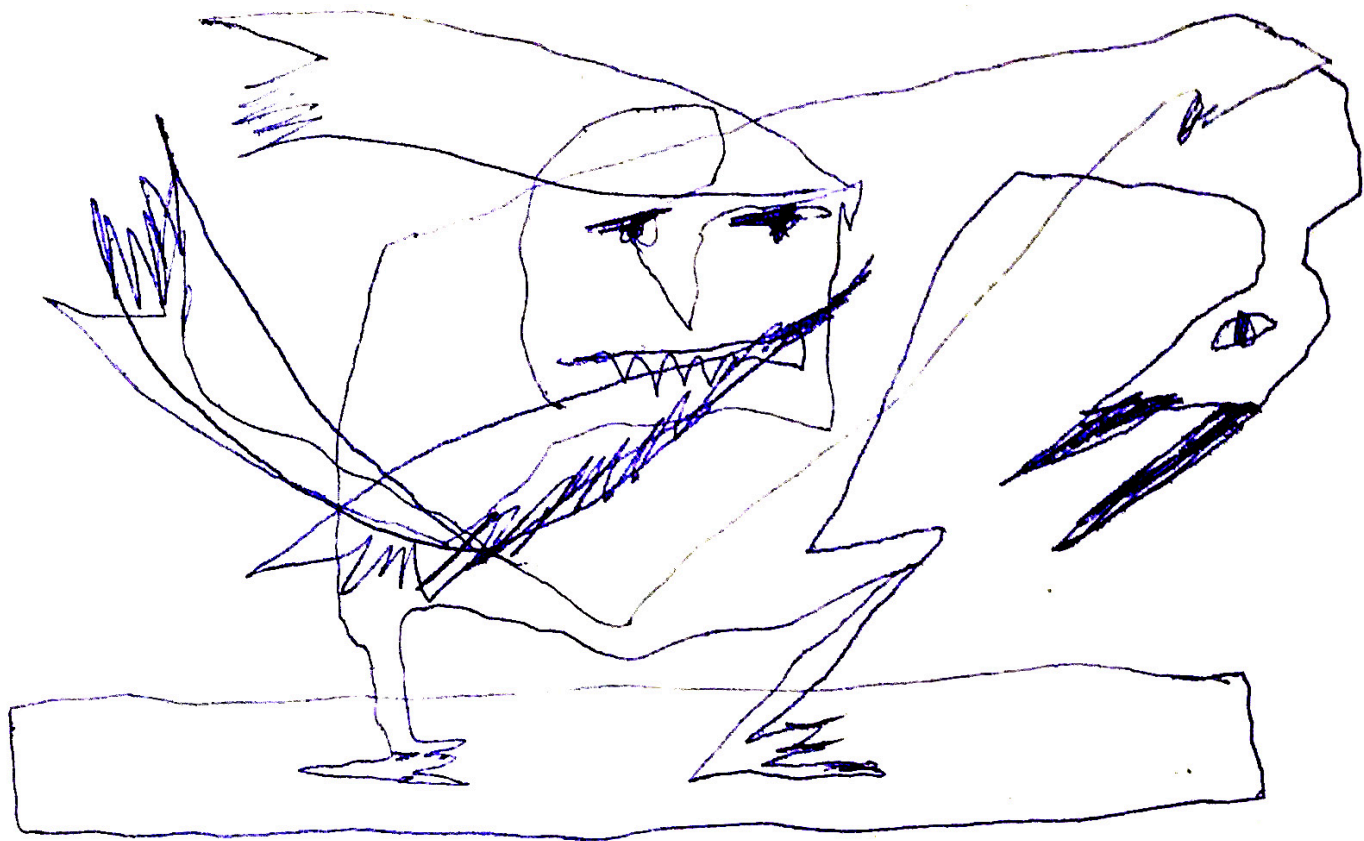
Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Grafički odsjek

Gabrijela Perak

DIPLOMSKI RAD

“ JA, SLIKARICA ? ”

mentor prof. dr. art. Robert Šimrak
Zagreb, rujan 2024

Sažetak

U ovom diplomskom radu koji je u svojoj srži introspektivno istraživanje, odlučila sam krenuti putem koji vodi kroz tamne aleje mog unutarnjeg svijeta, bez oslanjanja na literaturu koja bi možda mogla poremetiti krhki balans mog bića. Kada sam konačno priznala potrebu za vanjskom potporom, posegnula sam za Jungovom psihoanalizom iako sam težište usmjerila na vlastite bilješke koje su ispisane nesigurnom rukom na stranicama dnevnika, poput ove: 20. siječnja 2022. godine; „Prisvajam lice, svojevoljno, pa skakućem po cesti tražeći smjer, ništa ne postoji, misao je novac na cesti, potrošen u deliriju i kratkotrajnoj sreći. Dobitak. Gubitak. Ništavilo. Krug. Prolaznost. I, točka...“¹ Ovo je, dakle, istraživanje o vlastitom biću, o maloj kapi u beskonačnom moru u kojemu je jedini način promjene ispovijedanje vlastitog iskustva. Budući da se još nisam okušala u pisanju romana, ovaj diplomski rad nastaje kao neka vrsta romantične literarne forme kroz koju ću nastojati razgoliti svoje misli, prisjećajući se umjetničkog i intelektualnog sazrijevanja tijekom godina. Ovaj diplomski rad izrasta iz sjećanja i pokušaja da ih rastumačim kroz prizmu sadašnjosti.

Ključne riječi: podsvijest, život, bijeg, slikarstvo

Summary

In this thesis, which, at its core, is an introspective exploration, I have decided to start my journey carving through dark paths of my inner world, without relying on sources and literature as that might disturb the balance of my own self. When I have finally admitted to myself that external support is necessary. I turned to Jungian Psychoanalysis. However, I mostly pursued my own notes, insecurely covering the pages of my journal, as seen in the following example: 20th of January, 2022: “I willingly claim a visage, I hop on the streets looking for direction and yet nothing appears. My mind is filled with thoughts about diminishing money, deliriously spent on nothing but short-term happiness. Win. Lose. Nothingness. A circle. Transience. And, full stop...” This paper is an exploration of one’s being, it is about a small fish in a big pond which evolves only by retelling its experience. Since I haven’t tried my luck with writing novels yet, this thesis will be narrated as a romantic literary form in which I will unveil my thoughts influenced by my own artistic and intellectual growth. This thesis interweaves with my nostalgia and my attempt to interpret it through the lens of the present.

Keywords: subconscious, life, getaway, painting

1

1 Citat iz dnevnika, 2022

Predgovor

Kakav je to život u kojemu se nalazim? Kroz koje to svjetove lutam, prateći tragove mirišljavih uspomena, ispisanih po rubovima starih stranica dnevnika gdje je jezik već odavno postao nerazgovijetan i nejasan poput prigušenog govora. Ja sam ovdje tek promatrač, nesiguran u prepoznavanju vlastitog bića, zapleten u kontradikcijama između onoga što osjećam, razumijem ili želim reći. Zahvalnost dugujem roditeljima na daru rođenja, kao i svim prolaznicima koji su ostavili traga u mom životu, te su sada neraskidivo vezani uz ovu moju ispovijest.

Sijeta - priroda, selo, ogledalo, topole, kava, siluete, groblje, bunar

nijakom vrstom
 mreže, starbu, roletne, kotur, kamion

veliki rudo kamion, a ona je postala pretna cesta
 privilegija i nečujne

Bili su to preostali zubi
 zubi su do nepoznatog
 sve je do jake bolje
 nedavno

pohe with
 ce se
 i
 zubomiti

SADRŽAJ

2 UVOD

3 TRAGANJE ZA IDENTITETOM

5 UMJETNOST IZMEĐU SVIJEŠTI I PODSVIJEŠTI

6 UTJECAJ ART BRUTA NA VLASTITI IZRIČAJ

8 SLIKE

40 ZAKLJUČAK

Uvod

Diplomski rad sastoji se od deset velikih i devet malih slika od kojih su "lica" nastavak mog prošlogodišnjeg ciklusa. Slaveći ih, tako gadljive, prepoznajem u njima vrata koja su mi se otvorila prema novom poglavlju umjetničkog izraza, prema novom pogledu na svijet i društvo oko mene. Bez previše mudrovanja, odlučila sam krenuti, bez literature koja bi me samo zbunjivala, unaprijed se ispričavam radi toga. Osjetila sam neodoljivu potrebu da sebe tumačim isključivo kroz sebe, jer tuđa objašnjenja gube svaki smisao ako ne razumijem vlastito. U svrhu očuvanja sadašnjeg stanja svog bića, potrebno mi je spomenuti sve godine akademskog obrazovanja, koje su me značajno oblikovale kao osobu. Molim vas za strpljenje dok pokušavam na ovakav način prikazati život kroz slike, stavljajući se u ulogu otuđenog lika iz romana. Pišem pod utjecajem knjiga i autora koji su me pratili kroz godine: Henry Miller, Hermann Hesse, Virginia Woolf, sestre Brontë, Edgar Allan Poe i mnogi drugi, ali i redatelja koje volim nazivati srodnim dušama, poput Andreia Tarkovskog i Jana Švankmajera, ali najveći utjecaj pridajem ljudima koji me okružuju. To je literatura koja pulsira kroz moj odnos prema životu i onome što me zanima. Nije mi se dalo zabijati nos u stručne knjige zbog diplomskog kojeg ionako pišem s teškom mukom, jer kada bih to učinila, išla bih protiv sebe, protiv umjetnosti, čija je svrha izražavanje osjećaja, ako je to danas uopće aktualno. Stoga biram način pisanja bez literature, kako bi ovaj zadatak izvršila u potpunosti.

Traganje za identitetom

Tko sam? To pitanje, nalik na nejasan odjek u beskonačnosti, proganja me otkako se svijest, taj čudljivi duh, usidrio u mom biću. Znam tko sam kao čovjek, ili barem mislim da znam. Ali kao duhovno biće? Lebdim između misli i tijela, trgajući se iz vlastitog, sluzavog oklopa, pitajući se: je li ovo meso uopće moje, ili samo privremeno utočište za nešto dublje, neodređeno?

Bila sam svjesna, čak i onda kada su dani protjecali poput vode kroz moje prste, da će moj diplomski rad biti stvoren u posljednjim trenucima, u tim iskrama kaosa koje naposljetku postaju red. Znala sam da će tako biti, kao što ptica zna da mora poletjeti, i nikakva druga sudbina nije bila moguća. Pišem ovo kroz ironiju i cinizam prema vlastitom ophođenju sa stvarima oko sebe, naročito obvezama. Sve što sam započela prije godinu dana, prije par mjeseci, odbacila sam, jer ne mogu podnijeti jednoličnost ljubavi prema radu koji već nakon nekoliko dana prestaje biti moj. Poput zmije koja mijenja kožu, tako se i moje misli otklanjaju od onoga što je jučer bilo sveto, danas tek sjećanje.

S približavanjem tog zadnjeg trenutka, osjećala sam strah, onu paralizirajuću paniku od same pomisli da se moram vezati uz jednu temu duže od nekoliko mjeseci. Naposljetku sam se okrenula jedinom putu koji mi je ostao - istraživanju podsvijesti, tom neukroćenom labirintu u kojemu sam odlučila lutati bez književne karte, bez tuđih simbola, bez ikakve literature. Samo ja, moje iskustvo i bilješke, sakupljene kroz godine.

Kolege i profesori, ti fantomi akademskog svijeta, govorili su mi kako se moram okružiti umjetnošću, kako moram zaroniti u knjige i slike, ali to nije bio moj put. Riječi me umaraju, tuđi radovi izazivaju u meni ljubomoru, divljenje ili gnjev. Taj tihi otrov koji se polako sakuplja u srcu. Podsvjesno bih kopirala nešto od drugih i prezrela samu sebe zbog toga. Kako sam započela svoje obrazovanje, tako ću ga i završiti: formalnost je moj neprijatelj, i ne želim joj se predati, makar po cijenu vlastite propasti. Formalnost je, za mene, poput ulaska u banku - kao suočavanje sa bijesnom bankaricom pred kojom se moj osmijeh rasplinjava u neznanju i razdražuje ju još više. Tko sam ja da bih morala znati ono što me ne zanima? Ono što me je oblikovalo kao umjetnika nisu bile knjige ili predavanja, nego prijatelji i kolege, ta dragocjena bića s kojima sam provela šest godina studiranja. Oni su bili moji učitelji, a ja njihov, u zajedničkom plesu misli i emocija.

Sjećam se prvih radova na akademiji, onih koje nisam radila iz obaveze, nego iz potrebe. Tada se u meni pojavila želja za starinskom estetikom (moj naziv za stil rada koji ostaje nedefiniran u teoriji umjetnosti), koju nisam znala izvesti, jer nisam imala znanja. Prvotno sam ostala zatečena i u čudu kako drugi mogu skicirati, a zatim te skice odbaciti zbog nekog promišljenog, ispoliranog rada. U mojim je očima, skica bila dovršena umjetnost, a svaki pokušaj uljepšavanja bio je uništavanje onog iskonskog. Tu sam već nazirala način rada koji mi je srodan.

Prva godina? Sjećam se samo magle. Bila je to borba sa samom sobom, pokušaj da sjediš u klupi, da slušaš predavanja i radiš ono što mi je nametnuto. Akademija, ta dugo željena institucija, počela je nalikovati na običnu školu, dosadnu i mukotrpnu. Ali, tada sam upoznala svoje ljude, one rijetke duše koje razumiju umjetnost misli. U kafićima, stanovima i parkovima, pronašli smo utočište. Grafička klasa postala je naše svetište, a akademija je ponovno dobila svoj sjaj.

Družili smo se i razgovarali o tome kako smo mi normalni, a oni, oni drugi - čudni. Ah, kako je lijepa i slijepa mladost! Ako nam se zalaje na ulici, mi ćemo uzvratiti jer ipak, zar nisu normalni ljudi previše uštogljeni, previše puni pravila? Mi smo buntovnici, ali barem smo slobodni buntovnici.

Djetinjstvo, to prostranstvo, bunar mojih emocija, još uvijek me proganja. Pokušala sam ga naslikati, ali moji radovi izlazili su tamni, prožeti kršćanskim simbolima. Zašto? Ne znam. Možda zato što je duhovni svijet bio netaknut. Sreću iz tog vremena nikako nisam mogla prikazati; u meni se krije neka neodređena tama, mističnost koja mi stalno izmiče.

Treća godina bila je nalik procvatu nakon suše. U nekoliko sati mogla sam stvoriti veliki rad, i to me ispunjavalo. No, ako bih nastavila raditi više dana na jednom djelu, izgubila bih se i morala bih ga odbaciti. Tek tada sam otkrila koncept serija radova. Iako mi se isprva činilo kao izdaja same sebe, počela sam istraživati jednu temu do kraja. Psi i sveci - prva serija radova na koju sam ponosna bila je moje otkriće. Eksperimentirala sam s različitim materijalima, i to me je odvelo u nove svjetove.

Ali, nakon tog procvata, uslijedila je suša. Upala sam u prvu pravu kreativnu rupu. Četvrta godina bila je nastavak treće; radila sam ono što sam znala i poznavala, ali već mi je to postajalo mučno. Bila sam produkt, predvidljiva, i to me tjeralo na povraćanje. Odlučila sam krenuti u nešto novo, nešto što me nije privlačilo, tada to nazivam modernizmom. Odbacila sam sanjivost, već spomenutu starinsku estetiku, jer kao da još nije bilo vrijeme da to otkrijem. Došla je serija lica koju i danas nastavljam. Gadjiva serija, ali naučila me je svemu što znam o umjetnosti. Zapisane ideje čekaju svoj izlazak kad budem spremna, ili očajna.

Umjetnost između svijesti i podsvijesti

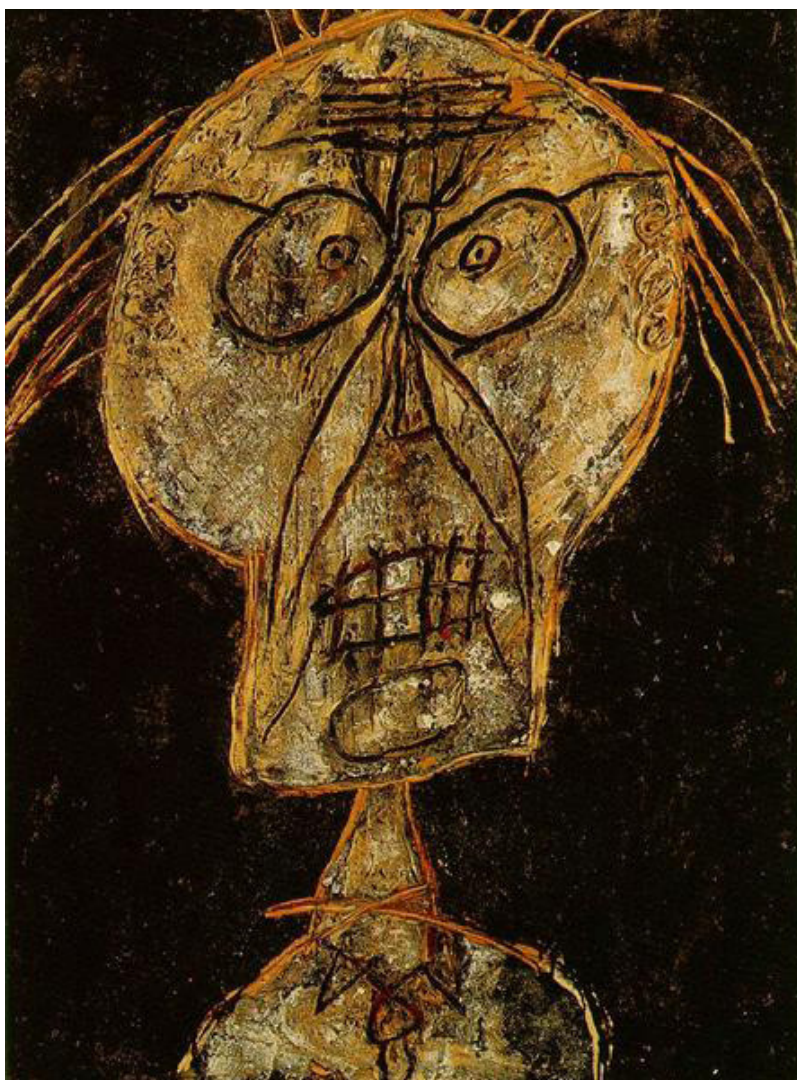
I tako, stojim pred platnom, zatvaram oči, uzimam papir i u nekoliko sekundi stavam skicu. Sve ostalo što se događa na platnu je nesvjesno, oslanjam se na dosa naučene tehnike. Više mi nije važno hoće li rad izgledati kao moj, ili će odražavati moj stil, ako on uopće postoji. Igram se slagalice, tražim odnose između crteža i slike. Ekspresionizam mi je važan za izražavanje iako sam ga ovdje napustila, ne znam zašto. Pojavilo se nešto novo, nazirala se geometrija, urednost, nešto što nikada nisam očekivala od sebe. Poput neke vječne igrčke sudbine, zatekla sam se u prostranstvima između onog što jesam i onog što bih mogla biti u tom delikatnom plesu misli i snova, gdje se granice svijeta pomjeraju sa svakim dahom, a stvarnost treperi na rubu nestajanja.

Uvijek sam bila, kako bih rekla, šetač po stazama imaginarnog, u progonstvu iz stvarnosti koja se usudila narušiti harmoniju mog unutarnjeg pejzaža. Kad bi barem svijet bio slika onog što osjećam, svakodnevnica bi postala djelo umjetnosti, a svaki trenutak okupan svjetlom božanskog zanosa. No, kako to obično biva, sati su prolazili dok sam ležala zatvorenih očiju, u potrazi za utjehom u izmaštanim predjelima. Prizori su se smjenjivali poput suptilnih poteza kistom na platnu, a lica... Neznanci iz mog podsvjesnog svijeta, prolazili su kroz moje misli kao putnici kroz snijegom zatrpanu stanicu. U tim trenucima bila sam vladarica svojih snova, gospodarica tih krhkih predodžbi sve dok nisam prešla prag u onaj preduboki, mračni ponor gdje moje vlastite misli postaju vučje čeljusti, spremne da me progutaju.

Slike tumačim tek kad su već stvorene jer, priznajem, često nemam pojma što ću naslikati sve dok platno ne postavim pred sebe kao bijelo polje koje zove na igru. Svaka slika, poput tajanstvenog stvorenja, nosi svoju vlastitu priču. Priču o strahu, o nekoj sjenovitoj nesigurnosti koja se stapa u jedinstvenu cjelinu - mene, u mojoj cjelokupnoj nesavršenoj složenosti. Pokušat ću se objasniti, naravno svjesna da je taj pothvat poput hvatanja dima, uzaludan; svaka riječ bit će tek odjek onoga što je na platnu već ispričano.

Utjecaj Art Bruta na vlastiti izričaj

Pronašla sam se u stilu Art Bruta s kojim bih usporedila način izrade slika za diplomski rad. Ovaj pravac obuhvaća radove stvarane izvan granica konvencionalne umjetnosti, često djela ljudi izvan umjetničkog establishmenta poput onih u mentalnim institucijama, zatvorima, ili marginaliziranim zajednicama. Art Brut ističe se autentičnošću, iskrenošću izraza i spontanošću, oslobođen društvenih normi i akademskih pravila, a upravo sam ga zbog toga objeručke prihvatila. Dubuffet, predstavnik stila, bio je fasciniran radovima koji su nastajali u izolaciji od kulturnih utjecaja, vjerujući da takva djela imaju dublju povezanost s iskonskim emocijama i unutarnjim svijetom stvaratelja. Ova "sirova" umjetnost, prema Dubuffetu, bila je neokaljana formalnim obrazovanjem i kulturnim konvencijama, pružajući uvid u ono što je on nazivao "autentičnim stanjem" umjetnika. U svom radu, lik kojeg sam stvorila, odražava utjecaj Jeana Dubuffeta i Art Brut-a. Način na koji pristupam formi, liniji i teksturi izražava tu nefiltriranu kreativnost i emocionalnu direktnost koja je srž Art Brut-a. Premda nisam svjesno slijedila specifične tehnike, stil ili motive Dubuffeta, prisutan je njegov duh u mom stvaranju, odn. u načinu na koji lik izranja iz nesvjesnog, u sirovosti izraza i u namjernom odstupanju od akademskih normi. Na taj način, iako je moj rad ukorijenjen u mom osobnom iskustvu, također odražava temeljne principe Art Brut-a, umjetnosti koja dolazi izvan granica akademije, ali duboko unutar granica ljudske duše.

Grand Maitre of the Outsider
Jean Dubuffet
1947

Slike

„Lica, svatovi”

Serija lica, toliko bogata i groteskna, nastavljala se kroz prizore slavonskih svatova, kao da su sami satkani od tkanine sjećanja, potopljeni u fluidnom moru vremena. Kao dijete, uronjena u te svadbene prizore, promatrala sam ih sa strašću koja graniči s opsesijom; svaka svetkovina, svaka fešta bila je spektakl, a svatovi su bili kruna tog opojnog ciklusa.

Sjećam se vrtloga plesa, sreće koja se prelijevala poput rijeke koja teče, blještavila koje je obasjavalo čak i najskrovitije kutke duše, ali i onih opitih, purpurno-crvenih lica kroz koje je prštalo narodno veselje, gotovo demonski u svojoj opijenosti. Sada, dok se osvrćem na te prizore, prikazujem portrete tih lica iz svojih prvih izlazaka u svijetu odraslih. Sjećanja na najveće seosko veselje—svadbu—vrve kroz moj um kao slika koja ne blijedi, već se umnožava. Mogu to usporediti i s karminama, jer mi, u svojoj neobuzdanosti, slavimo čak i smrt, što meni kao djetetu nije bilo jasno, a to može značiti samo jedno, slavila se na krivi način, kroz opijanje.

Mladenci su prikazani spokojno, gotovo ravnodušno, usana zapečaćenih u tišini, kao da sve to prolazi mimo njih, kao da nisu središte tog živopisnog, bučnog kasa. Oko njih, svadbena povorka vrvi licima koja su groteskno izobličena—mimike preuveličane do karikature, baš onakve kakvim ih pamtim. Kum, sav u grimizu, oči mu ludo kolutaju na sve strane; neki neznanac, možda prijatelj prijatelja, očiju napuhanih do pucanja, izgubljen u vlastitom svijetu. Žene, znojne od plesa, lica iskrivljenih u grimase koje kao da paraju noćni zrak, a u toj svojoj zastrašujućoj ekstazi sve se te slike pred mojim djetinjim očima pretvaraju u grotesku, u noćnu moru. Vidim ih kako se znoje, kako se iskrivljuju u kolu koje kao da traje vječnost, u tom zanosnom plesnom krugu koji nikada ne završava.

Morala sam to prikazati, jer to su bila prva lica koja su me plašila, a ja sam ih promatrala širom otvorenih očiju, u čudu, u svojoj šarenoj haljinici kupljenoj za tu priliku. Osjećala sam se kao da oglušujem, kao da sam sama na tom plesnom podiju bez zvuka, dok gledam njihova razjapljena usta iz kojih curi slina, prolazi kroz zrak u usporenom snimku, pljujući me, nasrćući. I danas, u modernim izlascima, javlja se isti onaj osjećaj otuđenja—trenutak kad shvatiš da su ljudi oko tebe gotovo nadrealni, kao da pripadaju nekoj drugoj vrsti, a ti si ipak jedan od njih. Neke stvari se nikada neće promijeniti, samo dobiju novo ruho, novi oblik, ali jezgra ostaje ista—groteskna, zapanjujuća, nepodnošljiva u svojoj stvarnosti.

Mladenci, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 73x93cm

Crvena dama, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 53x43 cm

Stric, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 52x43 cm

Strina, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 65x55 cm

Kuma, kombinirana tehnika na lesnit ploči, 55x42 cm

Kum, kombinirana tehnika na lesnit ploči, 65x50

Slučajni prolaznik, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 58x48cm

Susjeda, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 70x49cm

Onaj zadnji, kombinirana tehnika na lesenit ploči, 41x35 cm

„Bio je to samo jedan ružan san.”

Prva slika iz serije nastala opisujući san, slučajno se formirala u vremenu, kao da se sama odlučila otjeloviti iz svoje bezobličnosti. Tu sam prvi put osjetila zbunjenošću, odvajanjem koje je nametnula sama realnost. Vidljiva geometrija, taj red u kaosu, izazvao je u meni nelagodu; pitala sam se zašto uopće osjećam potrebu da napravim segmente, da uvrstim neki poredak u taj svijet koji je do tada bio slobodan, divlji, neukrotiv. Do tada sam slikala brzo, nepromišljeno, povodila sam se u trenutku, vjerovala sam da se jedino tako može doseći istinska emocija - kroz ekspresionistički žar, kroz spontane, gotovo nasilne poteze. Ali sada, bilo je kao da se u meni dogodila promjena, kao da sam se izgubila u vrtlogu tih nepromišljenih poteza, kao da su me oni, umjesto da me oslobode, začarali u neku vrstu kaotičnog zarobljeništva.

Odlučila sam, stoga, smiriti misli. Nisam znala kako to učiniti osim kroz simbole koje sam godinama stvarala, ne kao umjetnica, već kao ratnica protiv vlastitih demona. Godinama se, poput svakog čovjeka, borim sa podivjalim, unutarnjim monologom koji me često ne sluša, koji me izaziva, zadaje mi glavobolje. Taj monolog, ta bujica riječi i osjećaja, često se pretvarao u neprijatelja, i shvatila sam da ga moram ukrotiti, zaustaviti barem neke dijelove tog unutarnjeg kaosa. Bio je to mukotrpan proces za moje bezbrižno stanje, proces koji me je tjerao da se potrudim, da uložim napor na koji nisam naviknuta. Do tada, nekako je sve u mojem životu samo od sebe nalazilo rješenje, raspetljavalo se bez mog prevelikog truda.

Sjećam se, kako je san počeo, bio je to trenutak koji je djelovao kao poziv na borbu. Sanjala sam jasno, gotovo živo, kao da je prizor bio ispred mene, kao da se dogodio maloprije, a ne u zamršenim hodnicima mog uma. Ta noćna mora s onim nejasnim, ali intenzivnim strahom, bila je prisutna u meni od djetinjstva. Uživala sam u tom strahu na neki neobičan način, jer on je bio moj stari poznanik, pratitelj kroz mrak. Ne želim prepričavati cijeli san jer bi to oduzelo njegovu snagu, smanjilo ga na puku naraciju, a on je bio mnogo više od toga. Taj san bio je moj svijet u kojemu su simboli govorili glasnije od riječi.

U djetinjstvu, san bi se manifestirao kao ekspresionistički nered. Nejasan, neuhvatljiv, poput snova koji blijede na prvoj svjetlosti zore. No, sada sam htjela uhvatiti suštinu tog osjećaja, onaj iskonski strah koji su u meni izazivala lica, ta strašna, prijeteća lica koja su me napadala, kojima nisam vjerovala, dok sam ležala paralizirana u krevetu, osvjetljena tek treperavom svjetlošću svijeća. Odabrala sam taj san jer je u njemu prisutna ona neuhvatljiva jezivost, taj nerazumljivi strah u kojem sam, protivno svim zakonima logike, nalazila užitak.

U tom snu, sve se preklapalo - vjera, iskušenje, demonska bića koja su preuzimala obličje svećenika. Nešto je u tom postavu bilo duboko pogrešno. Svećenici sa blijedim očima, poludjeli, kao da su niknuli iz samih dubina mog straha, bili su dio te noćne more. Ležala sam nepomično dok su mi se iskešena lica rugala, okružena plavičastim svjetlom, strašnim sjajem koji je dodatno pojačavao osjećaj paralize.

Jednom mi je mama rekla da se ružan san mora nacrtati kako se ne bi više pojavljivao. Praznovjerje? Možda, ali tada sam vjerovala u to. I zato, iz te unutrašnje potrebe da se zaštitim, nacrtala sam taj san, sagradila oko sebe oklop kroz placebo u želji da ga time zauvijek izbacim iz svoje podsvijesti.

Međutim, slika je morala biti brzo gotova, inače bih se izgubila u njoj i u njenom slojevitom značenju. Zbog svoje urođene lijenosti, odlučila sam se za crtež, kako bi se lica, ta strašna lica, brzo izbrisala iz sjećanja, ostavljajući me barem djelomično oslobođenom. Pozadina je nastala kasnije, gotovo nehajno, prilagođena mom osobnom osjećaju za estetiku, bez dubljeg promišljanja poput neke vrste dekoracije na samoj margini značenja.

Bio je to samo jedan ružan san, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

„Šmugnuh”

Nakon te slike, došla je iduća pod nazivom “Šmugnuh”, rođena iz uma, iz bijega od ljudi te od stvarnosti koja me sve više pritišće. Koliko god se ja činila ekstrovertiranom, u dubini, ja sam samotni vuk, koji nakon par dana provedenih među ljudima, čak i onima koji mi odgovaraju, mora pobjeći, sakriti se, odmoriti. U tim trenucima zasićenja, osjećam kao da su svi razgovori koje vodim isprazni, kao da dijelim previše, ali ne zadržavam ništa za sebe. Ta slika, trebala je biti mučna, naporna, ali postala je gotovo šaljiva. Smijem se samoj sebi, jer se ne poznajem dovoljno, jer sam, kao i uvijek, kontradiktorna. Pitam se, kako mogu bez ljudi kad očito ne mogu? Što ja uopće pričam? Boje na slici su žarke, lica stilizirana, kao karikature, a lik koji bježi, to sam ja, sa smiješkom koji skriva ironiju kao da sam prevarila sve oko sebe.

Šmugnuh, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

„U strahu su velike oči”

A onda, vraćam se u djetinjstvo, u ljeto bez interneta. Sjećam se sobe, spuštenih rolet, ljeto je, ali je vani prevruće i u tijeku je popodnevi odmor, najgore doba za dijete. Meni i mojim sestrama se, naravno, ne spava. Krijemo se u sobi, palimo računalo, imala sam osjećaj kao da radimo nešto što ne smijemo, a jedine dvije igre na računalu su Karte i Minolovac. Na ovoj slici Minolovac nije točan, što je moja sestra odmah primijetila, a ja to pripisujem svojoj lijenosti, meni je bilo bitno samo da ga prikažem. Minolovac je klasična računalna igra logike u kojoj je cilj očistiti polje ispunjeno skrivenim minama bez da na njih naiđete. Igrač započinje s praznom mrežom kvadrata, a svaki klik otkriva što se nalazi ispod tog kvadrata. Kvadrati mogu biti prazni, sadržavati broj koji pokazuje koliko mina dodiruje taj kvadrat, ili skrivati minu. Cilj je pomoću logike i dedukcije označiti gdje su sve mine, otkrivajući pritom što više kvadrata bez eksplozije. Igra završava kada igrač otkrije sve kvadrate bez mina ili slučajno klikne na minu, što uzrokuje gubitak igre.

Taj osjećaj, srce koje zastane svaki put kad bih kliknula na prazno polje, postao je metafora za moj život. Igra je bila ovisnost, jer je, kao i život, bila igra na sreću. Uvijek sam vjerovala u sreću, a na neki način i danas prolazim kroz život s tom vjerom u srce koje preskače kad se suoči s neizvjesnošću. Lik koji drži oči u vreći, jedno je sa svojim strahom, ali i sa spoznajom da ga taj strah održava budnim, svjesnim, u stalnom stanju pripravnosti. Lik sam napravila pod utjecajem Jeana Dubuffet-a , čijim ću se načinom rada usputno i usporediti.

U strahu su velike oči, kombinirana tehnika na platnu,
151x120 cm

„Zarobljenik”

Nastavak igara na sreću, slika “Zarobljenik” prikazuje moju ovisnost o istom. Listići jamba koje sama crtam jer tko bi mi kupio toliko listića koliko ja mogu odigrati, čine okvir slike. Ovo je aktualna igra u mom životu koju sa dozom sramote prikazujem. Kao što se vidi iz priloženog, rijetko je koji jamb završen jer čim pogriješim, jednostavno ne igram dalje. Crtam novi listić i krećem ispočetka. Jamb sam ovdje stavila kao predstavnika svojih poroka, nešto što me čini neslobodnom. Naposljetku, spoznaja i poraz da su te igre koje igram samo simboli mog vlastitog zarobljeništva. Zatvorenik sam u čudnim, opsesivnim ritualima, u ponavljanju koje me utapa, ali me i drži na površini. Svaka igra je nova šansa, ali i nova zamka, svaki potez je novi rizik, nova opasnost. Samo tako, uvijek se vraćam na početak, u igru, tzv. labirint iz kojeg nema izlaza.

Ipak, kroz sve te slike i sve te misli, probija se jedna nit, a to je bijeg. Bijeg u svijet imaginarnog, bijeg od onog što jest u ono što bi moglo biti. Ponekad se zapitam, gdje sam stvarna ja? U tom svijetu igre i straha, ili u onom svijetu iza stvarnosti, gdje sanjam? Možda sam oboje, možda je to moja istinska priroda - lutanje između dva svijeta, nikada potpuno s jedne, niti potpuno s druge strane. Svaka slika, svaka misao, nova je stepenica u tom beskonačnom hodniku, gdje se ne vidi ni početak ni kraj, ali gdje me svaki korak vodi dublje u srž onog što jesam i onog što ću uvijek ostati, a to je sanjar u potrazi za stvarnošću.

Zarobljenik, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

„Nije sve onako kako se čini”

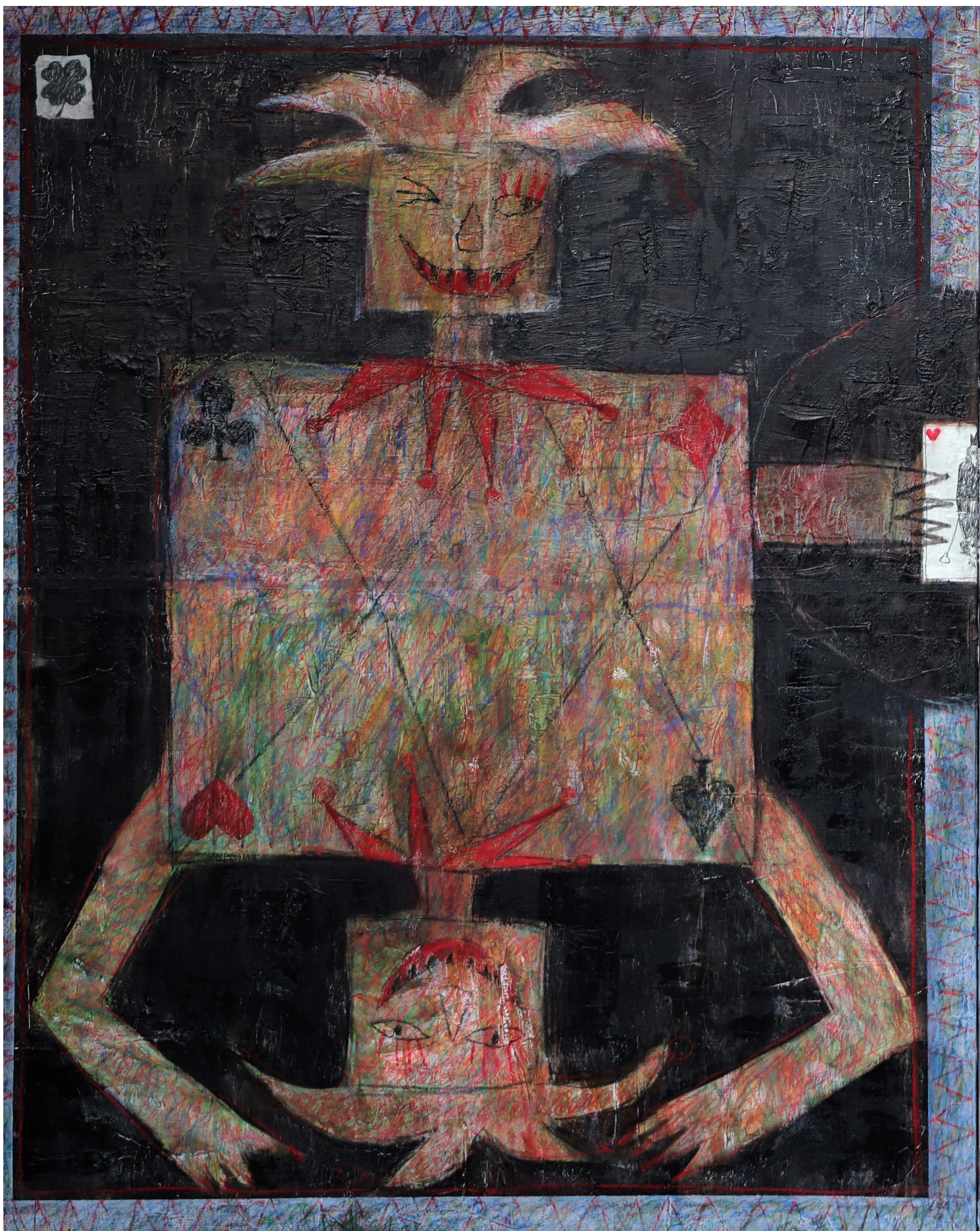
U očima sanjara, kartaška igra postaje više od obične zabave; ona se pretvara u zrcalo svijeta, razotkrivajući iluzije i skrivene istine. Predstavljam diptih: dvije karte, Joker i Kralj, kao dva lika u starinskoj predstavi. Na jednoj strani platna Joker, smiješak mu se širi od uha do uha, pruža Kralju kartu kraljice. Njezino lice ljupko, zagonetno, obavijeno aurom zavodljivosti. Kralj, plemenit i naivan, prihvaća tu kartu s povjerenjem, ne sluteći da je taj naizgled nevini čin uvertira u mračnu šalu.

Na drugoj strani slike, u svijetu iskrivljenih odraza, ta ista kraljica otkriva svoje pravo lice. Ružna je, izobličena, poput ispljunute karikature vlastite ljepote. Joker se veseli, uživa u trenutku prevare, dok Kralju postaje mučno, njegov izraz lica mijenja se u grimasu nevjerice. Kako se stvarnost pred njim urušava, on shvaća kako je postao žrtvom zlokobne igre u kojoj ništa nije onako kakvim se čini.

Zašto je Joker to učinio? Zašto sam ga u svojoj umornoj mašti osmislila upravo tako? Možda zato što i sama ponekad gledam na svijet kroz prizmu ironije, odn. „nije sve onako kako se čini” postaje pravilo, a ne iznimka. Taj misterij, ta zlokobna rečenica koja me istovremeno fascinira i užasava, često me vodi kroz labirint misli, otvarajući vrata u kojima leži tužna istina: svijet je pun prevara, ljudi su ponekad samo lutke na koncu svojih loših namjera.

I dok se Joker smije, ja se potajno pitam: je li ta šala bila nužna? Možda zato što sam ponekad i sama Joker, slučajno, nikad namjerno, ali češće sam Kralj. Kralj naivnosti, kralj koji vjeruje u ljepotu lica, ne shvaćajući da iza te maske čuči rugoba. Rugam se sebi, naravno, jer znam kako je to biti prevaren, ali ta prevara, koliko god bila bolna, ne dotiče me duboko, ne lomi me. Nastavljam živjeti po svojim uvjerenjima, iako me drugi možda vide kao žrtveno janje. Ono što me zaista užasava jest nepravda, ona skrivena, koja se rađa iz smicalica i licemjerja.

Nije sve onako kako se čini, kombinirana tehnika na platnu, 151x240 cm

„Sanjarenje”

S druge strane, tu je i sanjarenje. Slika koja je nastala pod utjecajem Chagallove “Počinak pjesnika”, koja mi je pružila trenutak udobnosti kao dugo očekivani zagrljaj. Po prvi put nakon dugo vremena, poželjela sam kopirati, ukrasti tu ideju, ali sam je, naravno, preoblikovala na svoj način. Vidim sebe kako sanjarim i kako bježim u taj svijet snova. Bijeg koji je sladak poput meda, ali također opasan jer mi prijeti potpuno odvajanje od stvarnosti.

Iznad mene je kupola, prozirna, ali neprobijna. Nešto što me veže za realnost dok se istovremeno ponaša kao štit, sprječavajući me da se potpuno izgubim u nerealnom, u zastranjenju koje vodi do ludila. Početak je uvijek lijep. Sanjam o dvorcima, vilama, jezerima obavijenim maglom, mjestima iz djetinjstva koja nikada nisam do kraja upoznala. To su svjetlosti, bljeskovi ljepote imaginacije i u njima vidim odraz svog karaktera, onog dijela koji prvo vidi lijepo u svijetu.

Ali onda, poput nečega što je ukorijenjeno u starim izrekama, stvari počinju poprimiti mračniji oblik. Netko je jednom rekao da, ako dugo razmišljaš o određenom licu, to lice se pretvara u demona. I tako, vile koje su nekad bile divne, počinju trunuti, njihova lica se pretvaraju u rugobe, ismijavaju me, pokušavaju me zastrašiti. Obljeću oko mene, a ja ih, unatoč strahu, ne želim odbaciti, jer me zanima dokle će me ta igra odvesti.

Ako postane previše, jednostavno ću otvoriti oči, jer tu je opet taj strah u kojemu uživam te iznenađenost koliko mašta može biti jaka i nekontrolirana. Pitam se je li to zbog one jedne rečenice, ili bi se svejedno dogodilo. Moji snovi sada su bajkoviti, ali su također iskrivljeni, povezani sa stvarnim svijetom, ali kroz prizmu preuveličavanja. Šetnja ljetnom ulicom može se pretvoriti u nož u leđa, automobilsku nesreću ili čak susret sa svemirskim brodom. Dvije krajnosti, dvije strane iste medalje.

S vremenom, sanjarenje se okrenulo protiv mene. Pretvorilo se u strah od smrti, popraćen paničnim napadima. Shvaćam da ni sa čim ne treba pretjerivati pa tako ni sa sanjarenjem, jer su to ipak nepoznati putevi, putevi koji mogu voditi u propast ako se njima krene bez opreza. Ipak, taj san, ta iluzija, ostaje moj bijeg. Moj način da preživim u svijetu koji je prepun trikova i obmana.

Sanjarenje, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

„Nekad i Sad”

Kao što se jutarnje svjetlo povlači pred nadolazećim sumrakom, tako se i prošlost povukla pred sadašnjim odrazom zrelosti, ostavljajući za sobom samo sjećanje na izgublenu dječju nevinost. Slika koju stvaram je, u suštini, dijalog između dva vremena, dvije mene. Na jednoj strani, autoportret današnjice, lica iscrtanog linijama iskustva. Realistična obrada ovih simbola prikazuje ono što mi je život donio, a to je zrelost. Osim toga život mi je donio i neku vrstu tugaljivog mirenja sa sudbinom. Mladi mjesec, ta tanka crta svjetlosti u mračnom nebu, utjelovljuje pesimizam koji se uvukao u moje misli, one crne niti koje se pletu oko mene od trenutka kada sam izašla iz šarenog svijeta djetinjstva. Kroz prizmu ovog odraza, vidim sebe, ravnodušno, poput pričajućeg ogledala iz bajki, smirena, ali neosjetljiva, kao da sam samo sjena svog nekadašnjeg entuzijazma.

Odgrižena jabuka kao simbol prošlosti. Jabuka koju sam proždrla s takvim apetitom, ostavljajući samo gorku jezgru nostalgije. Taj posljednji zalogaj, taj griz koji nikada nisam uzela, ostaje kao simbol moje nespremnosti da potpuno odbacim ono što je bilo. Zadržavam taj komadić, tu krhotinu prošlosti, jer u njoj još uvijek leži dio mene, onaj dio koji ne želi umrijeti, koji se grčevito drži za te sretne, bezbrižne dane.

S druge strane, stoji prošlost, sjajeći sunčevim zrakama koje sam nekada tako nespretno crtala u svojim školskim bilježnicama. Sunce, simbol sreće, simbol dana bez kraja, kada je svijet bio jednostavan i pun čuda. Crtam ga sada kao na školskoj ploči, evokacija početaka, prvih učenja, prvih dodira sa stvarnošću koja će me kasnije tako nemilosrdno oblikovati.

Moj portret iz djetinjstva nacrtan je realistično, jer drugačije ne bih znala, a možda i ne bih smjela. Svaka deformacija tog lica bila bi previše strašna, previše bolna. U tom portretu, smijem se, još uvijek ne znam što me sve čeka. Dolje, jabuka netaknuta, sjaji kao simbol djetinjstva, simbol onog prvog, neiskvarenog okusa, svjetlosti iz doba kada su koljena bila zaprljana prašinom, a odjeća mirisala na svježepokošenu travu. Ovaj simbol jabuke sam otkrila kroz filmove Tarkovskog, i sebično ga preuzela kao svoj. Taj znak djetinjstva uvijek me prati u mojim radovima.

Ali pozadina slike, ona me zbunjuje. Uvukla sam se u oluju mašte, pustila da me nosi, a završila sam na terenu gdje ne znam objašnjenje. Gorostas, taj lik koji drži dijete, zapravo je ono isto dijete, a dijete je taj isti gorostas. Oni su jedno, povezani olujom, kao dvije strane istog novčića. To polje, to olujno nebo, za mene predstavlja udobnost u strahu, najljepši pejzaž. Želeći prikazati prošlost i sadašnjost kao nerazdvojne, stavljene zajedno u ovu oluju, kao da će zajedno hodati prema neizvjesnoj budućnosti. Želim si reći da je u redu nositi sa sobom mirise djetinjstva, provlačiti ih kroz sadašnjost, ali uz mjeru opreza. Jer nostalgija je vrtlog, duboki vrtlog boli koji me ponekad sprječava da idem naprijed, jer je u mislima tako lako vratiti se unazad.

Nekad i sad, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

„Cijeli Svijet Glumi”

Oduvijek me fascinirala ideja kazališta. Maske, lutke, mračne pozornice osvjetljene tek pokojim reflektorom. Mjesto gdje se stvarnost preobražava u nešto drugo, nešto lažno, ali istovremeno tako istinito. Slika koju stvaram, inspirirana filmom “Faust” Jana Švankmajera, redatelja čija estetika duboko utječe na moj način viđenja svijeta, odaje počast toj mračnoj igri maski i uloga. Sjećam se scene u kojoj se drvena maska čovjeka rastvara, otkrivajući lice pravog čovjeka ispod nje. Ta me scena obuzela, pobudila u meni nešto neobjašnjivo, osjećaj srodnosti s onim što se krije iza svakodnevice.

U središtu slike je lice koje viri iza maske, uništava ju pod svjetlom pozornice, otkriva se. To lice uspoređujem sa sramotom, urođenom sramotnošću koja isplovljava u raznim situacijama kada se osjećam viđenom i gledanom, prožeta nesigurnostima koje sam preuzela iz savjesti i odgoja. Postoji i ona sramota pred drugim ljudima, kada se preispitujem jesam li dovoljno dobra za društvo u kojemu se nalazim. Sve te nesigurnosti, te male drame koje se odigravaju u pozadini mog uma, nalaze svoje mjesto na pozornici gdje izmjenjivanje uloga pruža privid sigurnosti, makar i lažne.

Volim zamišljati da sam netko drugi, volim nerealne svjetove, volim glumu, pretjerane stereotipe i upijam ljudske karakteristike kao spužva. Ali previše promatranja, previše uloga, može me zapetljati u mrežu laži. Da, ponekad imam osjećaj da lažem, da se gubim u tim ulogama, i još uvijek ne znam tko sam uistinu. Maske na slici raspoređene su tako da podsjećaju na igraću kartu, prikazujući sreću i tugu na ciničan način, kao glumu za tuđe oči. Ponekad je cijela ta scena samo kratkotrajni as u rukavu, trik koji izvodim pred drugima, dok se gadim sama sebi zbog te neprekidne igre.

Sve je to dvosjekli mač. Gluma kao bijeg, ali i kao način preživljavanja. Rugam se vlastitoj glumi, ulogama koje biram za određene ljude, dok istovremeno prezirem taj proces. No, sve je to dio mene, dio igre koja nikada ne prestaje. Naposljetku, cijeli svijet je samo jedna velika pozornica, a mi smo svi tek glumci koji mijenjaju maske ovisno o situaciji.

Cijeli svijet glumi, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

„Čuvari Misli”

U nekoj dalekoj zemlji, možda čak i unutar same mene, stoje dva zaštitara, nalik onima koje sam kao dijete gledala na televiziji. Njihova lica, smrznuta u neprobojnim izrazima, kao da su isklesana iz kamena, nisu mi tada bila jasna. Djetinjstvo je bilo preplavljeno energijom, nestalnošću, neuhvatljivošću trenutaka koji su se neprekidno izmjenjivali, dok su oni, ti hladni stražari, stajali nepomično, bez treptaja. Dijete to, naravno, ne može razumjeti. Iza njihovih statičnih vanjšina skrivala se enigmatika koja me je ispunjavala tugom i nelagodom, kao da njihova srca drhte pod tom naizgled nepomičnom površinom. Ovi zaštitari postali su simbol suzdržanosti, prikaz uzburkanih osjećaja zatvorenih unutar zidova vlastite tišine.

Zašto moraju stajati tako neljudski? Pitali su me moji unutarnji glasovi dok sam promatrala te, gotovo, robotske figure. Kako sam koračala kroz život, srela sam mnoge ljude slične njima, ljude čija su lica bila maska, nepomična, dok su njihove misli, njihove tajne, bile zaključane negdje daleko, izvan mog dosega. Oni su nositelji neispričanih patnji, čuvari namjerno skrivenih laži, koje se čuvaju kako bi zaštitile druge. Izabrala sam ih za čuvare svojih misli, postavila ih pred apokaliptični pejzaž, gdje oblaci poput vrana lete iznad tajni koje sam skrila u tim kulama.

U psihoanalitičkom okviru Carla Gustava Junga, ovi stražari predstavljaju personifikaciju mog Sjenca, onog dijela mene koji je prepun potisnutih osjećaja, neizraženih misli, onih tamnih i nepoznatih dijelova koje zadržavam u strahu od svijeta, ali i od sebe same. Njihova nepomičnost, njihova emocionalna otupjelost, simbolizira Animus, moju unutarnju mušku komponentu koja je čvrsto stisnula okove oko tih osjećaja, ne dopuštajući im da izađu na površinu. Oni su vrata između svijeta svjesnog i nesvjesnog i stoje na straži, ne dopuštajući prolazak bez izričite dozvole. Iza njih, apokaliptični pejzaž predstavlja krajolik nesvjesnog. Mjesto gdje tajne leže zakopane, gdje vrane kruže kao simboli smrti i promjene, čekajući da se otkrije ono što je skriveno.

Kada bi netko pokušao prodrijeti do tih vrata, suočio bi se s praznim pogledima, pogledima koje stvaraju najveći strah, a to je strah od nepoznatog te od onog što se ne može pročitati, jer ono što ne možemo pročitati, ne možemo ni kontrolirati. Pitanje koje me muči jest: što se događa u tim umovima dok nepomično gledaju u prazno? Osjećam kao da se preznojavaju pod težinom svojih skrivenih misli, baš kao što se i ja preznojavam pod težinom svojih neizrečenih strahova.

Čuvari misli, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

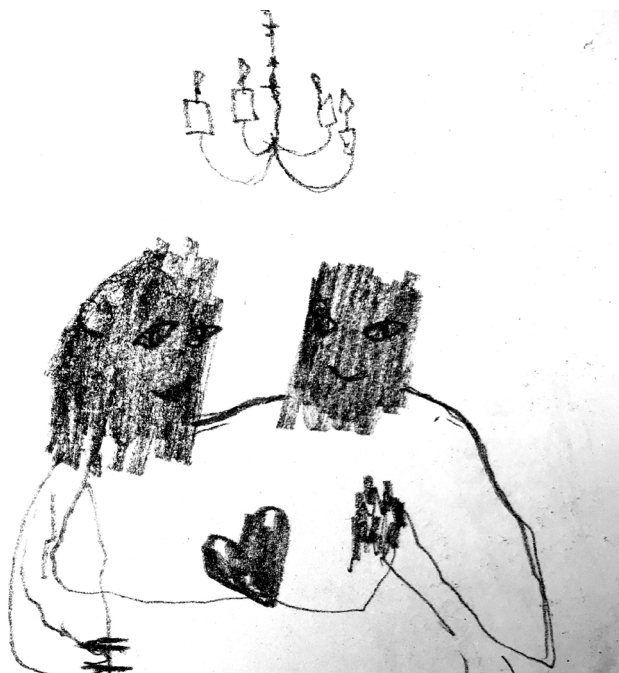
“Ples”

Ovdje dolazimo do plesa, teme koju jedva mogu objasniti, iako je fascinantna u svojoj suštini. U bilježnici sam jednostavno nacrtala sliku plesa, crtež koji mi se svidio i kojeg sam željela pretvoriti u nešto veće, nešto opipljivije na platnu. No, unatoč mom trudu, osjećam kao da mi nije dopušteno stvoriti sretnu sliku, kao da postoji neka unutarnja zabrana koja mi ne dozvoljava da uhvatim suštinu radosti. Ipak, prihvatila sam taj izazov, odlučila se na taj korak, i s njom zaključujem ovu seriju.

Bal, taj svjetlucavi događaj, prizor koji su moje djetinje oči upijale iz crtanih filmova, postao je moj motiv. Lijepa haljine koje se vrte u krugu, krune i tijare, princeze koje lebde kroz prostor, sve to predstavlja ono čemu sam se divila, ono što sam željela prenijeti na svoje platno. Ova slika je moj pokušaj prikaza bajki sa sretnim završetkom, tih filmova koje volim gledati, baš kao što uživam u čitanju ljubavnih romana.

Ali, iako sve ovo ima prizvuk optimizma, osjećam kao da nisam u stanju do kraja uroniti u tu ulogu. Slikajući, osjetila sam kako se suzdržavam, kako ne mogu potpuno izraziti tu sreću. Unatoč tome, veseli me što mogu potvrditi svoj optimizam, svoju vjeru u dobro, pa čak i ako slika sama po sebi nije izvedena onako kako bih željela. U srcu prikaza stoje kralj i kraljica u svom vječnom plesu, simbolu bajkovitog završetka.

Sreća je ono čemu težim, zato volim potvrde te sreće, iako je moj svijet često ispunjen kompleksnim, nesigurnim lukama. Ali ponekad je kliše, taj jednostavni, predvidljivi završetak, upravo ono što mi je potrebno. Ova slika je moja nada, moja vjera u to da, nakon svih previranja i lutanja, negdje na kraju, čeka taj vječni ples, taj trenutak apsolutne sreće, ma koliko trenutno bio nedostižan. Jungovom terminologijom, ovo je samorealizacija, trenutak kada se arhetipovi unutar mene povezuju, kada svi dijelovi mene, i oni tamni i oni svijetli, plešu zajedno u harmoniji.

Ples, kombinirana tehnika na platnu, 151x120 cm

Zaključak

Sažetak diplomskog rada obuhvaća introspektivno istraživanje u kojem odlučujem krenuti na put kroz puteve svog unutarnjeg svijeta, bez oslanjanja na vanjsku literaturu. Umjesto toga, oslanjam se na vlastite bilješke i osobne refleksije. Jungova psihoanaliza poslužila je kao dodatna podrška, ali težište je na osobnom iskustvu, izraženom kroz bilješke koje reflektiraju duboke emotivne i misaone procese.

Ovaj rad rezultat je vlastitog sazrijevanja, kroz sjećanja i pokušaje da ih tumačim u sadašnjosti. Tema identiteta, istraživanje vlastitog bića, istaknuta je kao centralna preokupacija. Suočavam se s pitanjem „Tko sam?“ u kontekstu duhovnog bića, lebdeći između misli i tijela, istražujući sebe kroz introspektivnu analizu i umjetnički izražaj.

Odbacujem vanjske utjecaje i fokusiram se na svoje iskustvo i unutarnje monologe. Umjetnički izražaj postaje sredstvo kroz koje se istražuju i razotkrivaju unutarnji svjetovi, gdje slike, snovi i sjećanja igraju ključnu ulogu. Preispitujem svoj stil, eksperimentiram s tehnikama i materijalima, i rabim umjetnost kao alat za razumijevanje sebe i svog mjesta u svijetu. Svi radovi i slike u ovom diplomskom radu reflektiraju unutarnji svijet, borbe, strahove, sjećanja i emotivne procese. Umjetnost postaje sredstvo kroz koje nastojim uhvatiti suštinu svojih iskustava i spoznati dublje značenje svog postojanja.

Literatura

Carl Jung - Čovjek I Njegovi Simboli, 1987

Lucienne Peiry, Art Brut: The Origins of Outsider Art, 2006

<https://minolovac.eu/uvod/>

Dnevnic, 2022, 2023, 2024

The sun is the ~~part~~ of the sun
with the sun ~~is~~ the sun
the sun is the sun
the sun is the sun
the sun is the sun

Am never ~~ap~~je se mabo preferinsto

2024